[2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 199

ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 436)

15 ਫਰਵਰੀ, 2019

[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ ਅਤੇ ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005:

ਧਾਰਾਵਾਂ 7, 19, 12 (5) ਅਤੇ 13 (5) - ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ (ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC)) ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਭਰਨ ਨਾਲ ਐਕਟ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬੈਕਲਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ - ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਕਿਹਾ: ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (a) ਅਤੇ 21 ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ - ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਬੰਧ ਹੈ - ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ - ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ -

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ - ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ, ਸਾਰੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾਉਣ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਧਾਰਾ 13 (5) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ - ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ/ਸਾਬਕਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ: 1. ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (a) ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬੋਲਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10] [210-G-H, 211-A]

XXXXXX

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਨਾਰਾਇਣ **(1975) 4 SCC 428: [1975] 3 SCR 333;** ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1981) Supp. SCC 87: (1982) SCR 365 - ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਰਨ ਕੀਤਾ।**

ਰਿਲਾਇੰਸ ਪੈਟਰੋਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1988) 4 SCC 592: [1988] 3 Suppl. SCR 212;** ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ **(2002) 5 SCC 294: [2002] 3 SCR 696;** ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ **(2016) 3 SCC 525: [2015] 14 SCR 505 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।**

ਅਲਵਿਨ ਟੌਫਲਰ ਦਾ ਲੇਖ **ਜਿਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ "ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ?" - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।**

2. ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਹੀ ਇਸ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 19] [215-B]

3. ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਖੁਦ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਉਕਤ ਐਕਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੱਤ/ਉਦੇਸ਼ ਹਨ: (i) ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ; (ii) ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ; (iii) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ; ਅਤੇ (iv) ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕਮੀ। [ਪੈਰਾ 18] [214-G-H, 215-A]

4. ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਕੀਕਤ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 20] [215-D]

5. ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 34] [226-F]

XXXXXX

201 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

6.1 ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੁਣ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹੈ। ਅਮਲਾ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਏਜੰਡਾ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਆਦਿ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (3) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ: (i) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਹੋਵੇਗਾ; (ii) ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ; (iii) ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 35] [226-G-H, 227-A-B]

6.2 ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਰੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵੀ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 36] [227-C]

7.1 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (5) ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ, ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਮਾਸ ਮੀਡੀਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਤਮ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਕਰਕੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੀਤਾ। ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉੱਘੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮਾਸ ਮੀਡੀਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉੱਘੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ, ਭਾਵ, ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਢੁਕਵੇਂ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ

ਸਿਰਫ ਨੈਕਰਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖਪਾਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 39] [227-F-H, 228-A-B]

XXXXXX

7.2 ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਢੁਕਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ, ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ। [ਪੈਰਾ 40] [228-C-D]

8. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (5) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਕੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ / ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਰਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰ੍ਹੇ 41 ਅਤੇ 42] [228-E, 229-E]

9.1 ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੌਲੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (SCIC) ਅਤੇ ਦੋ ਸੂਚਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਆਵੇਦਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਨਾ ਮੰਗਨੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਣ ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ RTI ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 46] [230 D-F]

XXXXXX

203 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

9.2 SIC ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਐਕਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ 10 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਿਰਜਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 47] [230-G-H]

10.1 ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਈ, 2017 ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦਾ SIC ਅਜੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ SIC ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੁਤੰਤਰ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। [ਪੈਰ੍ਹੇ 48 ਅਤੇ 49] [231-C, D]

10.2 ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ SIC ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੁਖੀ, ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੈ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (4) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਮਈ, 2017 ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਗੈਰ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ SIC ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ SIC ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰ੍ਹੇ 50 ਅਤੇ 51] [231-G-H, 232-A-B]

XXXXXX

11. ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੀ ਬਣਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੈ, ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਹੀਨਾਵਾਰ/ਸਾਲਾਨਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਤੇਲੰਗਾਨਾ SIC ਦੇ ਸਹੀ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚਾਰ ਹੋਰ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 54] [232-F-H]

12. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 2 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਵੰਬਰ 2018 ਵਿਚ ਹੀ ਖਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭਰੀਆਂ ਨਾ ਰਹਿਣ। ਲੰਬਿਤ ਪਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ SIC ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 1 ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ 10 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੋਣ। [ਪੈਰਾ 57] [283-F-G]

13. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। [ਪੈਰਾ 58] [234-B]

14. ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਇੱਕੋ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਭਾਵ CSIC ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ 5 ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਤੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਲਗਭਗ 14,000 ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦ

ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ। [ਪੈਰ੍ਹੇ 59 ਅਤੇ 60] [234-C-F]

15. ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਕਰਨਾਟਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1 CSIC ਅਤੇ 10 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰ੍ਹੇ 62 ਅਤੇ 63] [235-A-C]

XXXXXX

205 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

16. ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਮੁੱਖ ਸਮੇਤ 3 ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਤੱਕ 10,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹੁਦਾ 27 ਮਈ, 2015 ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਵਧੇਰੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਿਰਜਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰ੍ਹੇ 64 ਅਤੇ 65] [235-D,E-F, G-H]

17. ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਸਤੰਬਰ, 2017 ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਉਕਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅੱਜ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। [ਪੈਰਾ 66] [236-B]

18. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ, ਰਸੀਦ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ, ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਗੇ। [ਪੈਰਾ 67 (i)] [236-C-D]

19. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (5) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ/ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਹ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। [ਪੈਰਾ 67 (ii)] [236-E-F]

20. ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਰਟਲਿਸਟ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸ਼ਾਰਟਲਿਸਟਿੰਗ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। [ਪੈਰਾ 67(iii)] [236-F-G]

21. ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ/ਸਾਬਕਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ * ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਗੇ। [ਪੈਰਾ 67 (iv)] [236-G-H, 237-A]

XXXXXX

* ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ **(2013) 10 SCC 359: [2013] 13 SCR 96 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।**

22. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 1 ਤੋਂ 2 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਅੰਤਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 67 (v)] [237-F-H]

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
[1975] 3 SCR 333	**ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਰਨ ਕੀਤਾ।**	**ਪੈਰਾ 10**
[1982] SCR 365	**ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਰਨ ਕੀਤਾ।**	**ਪੈਰਾ 11**
[1988]3Suppl.SCR212	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 12**
[2002] 3 SCR 696	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 13**

[2015] 14 SCR 505	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 14**
[2013] 13 SCR 96	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 67**

ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 436.

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ
ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਲੋਂ (ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਲਈ) ਐਡਵੋਕੇਟ ਪ੍ਰਣਵ ਸਚਦੇਵਾ, ਰਾਹੁਲ ਗੁਪਤਾ।

(ਮੈਸਰਜ਼ ਵੈਂਕਟ ਪਲਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ) ਵਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਿੰਕੀ ਆਨੰਦ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ, ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੂਜਾ ਧਾਰ, ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਗੁੰਟੂਰ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਾਥੁਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੂਮਿਤਾ ਭੱਟਾਚਾਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਰਮਿਲਾ ਕਰ ਪੁਰਕਾਯਸਥ, ਪੀ. ਵੈਂਕਟ ਰੈੱਡੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਤਿਆਗੀ। ਅਪਿਲਕਰਤਾ ਵਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੇਮੰਤਿਕਾ ਵਾਹੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੇਸਲ ਵਾਹੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੂਜਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਸ਼ਾਖਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਾਰੁਲ ਲੂਥਰਾ, ਜੀ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਿਸ਼ਨੂੰ ਐਮ.ਐਲ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਵੀ.ਐਨ. ਰਘੁਪਤੀ, ਪਰੀਕਸ਼ਿਤ ਪੀ. ਅੰਗੜੀ, ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਰੋਤਰਾ, ਅੰਕਿਤ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਾ ਐਮ. ਕੁਲਕਰਨੀ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਰਾਮਕਾਂਤਰਾਓ ਕਟਨੇਸ਼ਵਰਕਰ।

XXXXXX

207 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾਂ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਏ.ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI)' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC)') ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC)') ਨੂੰ RTI ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਭਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਠੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬੈਕਲਾਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਭਰਨ।

2. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਇੱਕ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਮਜ਼ਦ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ

ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 45 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 19 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC), ਜੋ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਮ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹਨ, ਲੰਬਿਤ ਅਪੀਲਾਂ/ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਦੇਰੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ।

XXXXXX

3. ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰਚ, 2018 'ਚ 'ਭਾਰਤ 'ਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ' ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਠ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਕੋਲ ਅਪੀਲ/ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਣਨਾ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਤੱਕ ਲੰਬਿਤ ਪਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਦਰ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਈ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਸੁਚਾਰੂ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਭਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ।

4. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਭਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ:

5. ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਸਨ। 04 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2018 ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਕੋਲ 23500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਸੰਬਰ, 2016 ਅਤੇ ਫਰਵਰੀ, 2017 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ 2 ਸਤੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਰਾਹੀਂ ਦੋ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

6. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਬੈਕਲਾਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ 10 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਦਾ ਬੋਝ ਦੁਬਾਰਾ

ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

XXXXXX

209 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ.ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

7. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਰਟਲਿਸਟਿੰਗ, ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

8. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:

“A. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੂੰ 4 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

B.ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਗੁਜਰਾਤ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਨਾਗਾਲੈਂਡ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਕੇਰਲ, ਕਰਨਾਟਕ, ਓਡੀਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਦੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂਬੱਧ

ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC)ਜ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

C. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਸਮੇਤ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।

D. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ।

E. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤਰੀਕਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।

F. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਮੰਡਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ:

XXXXXX

a. ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ।

b. ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ/ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ।

c. ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਸਮੇਤ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਾਰਟਲਿਸਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

d. ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਪਤ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ/ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਿੰਟਾਂ ਦਾ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ।

e. ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾੜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਣ।
G. ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਰਿੱਟ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੋ, ਜੋ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝੇ।

9. ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 9 ਅੱਠ ਰਾਜ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਕੇਰਲ, ਓਡੀਸ਼ਾ, ਕਰਨਾਟਕ, ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ

ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਹਰੇਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਵਾਂਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

10. ਸਾਲ 2005 ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (a) ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (a) ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬੋਲਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜੋ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ। **ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਨਾਰਾਇਣ**[1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

XXXXXX

211 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ.ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

"ਸਾਡੇ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਹੀ ਭੇਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਜਨਤਕ ਕੰਮ, ਹਰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ

ਹਰ ਜਨਤਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਜਾਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਜੋ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਗੁਪਤਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰਦੇ ਦੀ ਗੁਪਤਤਾ ਨਾਲ ਆਮ ਰੁਟੀਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣਾ, ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ..."

11. **ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ**[2], ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:

“.... ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਉਲੰਘਣ ਹੈ ਜੋ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (a) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਗੁਪਤਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਸਿਰਫ ਉਥੇ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੀ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਪਤਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਖੁਲਾਸਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ.....

12. ਅਸੀਂ **ਰਿਲਾਇੰਸ ਪੈਟਰੋਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ, ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ** [3] ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

“.... ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਯੋਗਿਕ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਾਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਵੇਂ ਆਯਾਮਾਂ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ..."

.....

[1](1975) 4 SCC 428

[2] (1981) Supp SCC 87

[3] (1988) 4 SCC 592

XXXXXX

13. **ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ** [4] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਰਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (a) ਤਹਿਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ:

"ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਕੁਦਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

14. ਸੰਸਦ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005 ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜੋ 12 ਅਕਤੂਬਰ, 2005 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ **ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ**[4] ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

"ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਨਾਗਰਿਕ ਕੋਲ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਧਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਤਹਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ 12 ਅਕਤੂਬਰ, 2005 ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005 ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ....."'ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ' ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਸਨ' ਲਈ ਇਕ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ।

.....

[4] (2002) 5 SCC 294

[5] (2016) 3 SCC 525

XXXXXX

213 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

15. ਅਲਵਿਨ ਟੈਫਲਰ ਦੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਜਿਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ "ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ?", ਉਸਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਉਦਯੋਗ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਗਿਆਨ-ਅਧਾਰਤ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ। 350 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਫ ਇੰਜਣਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਉਦਯੋਗਿਕ ਯੁੱਗ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤੀਜੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਉਦਯੋਗਿਕ ਯੁੱਗ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਯੁੱਗ ਜੋ ਗਿਆਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਨਲਾਈਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਆਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਓਨਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 15 ਅਕਤੂਬਰ, 2006 ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਡਾਕਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:

"ਅਸੀਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਗਿਆਨਵਾਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਸਾਡੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ

ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਕੁ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

16. ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਐਮ. ਅੰਸਾਰੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ (RTI) ਨੂੰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ, ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸੂਚਿਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਤੀਬਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

XXXXXX

ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਲਗਭਗ ਹਰ ਸਮਾਜ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਲਈ ਵਿਧੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ

ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਮੰਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਲਈ ਉਚਿਤ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ, ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਖਤਰੇ, ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਲਿੰਗ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਵਾਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ।

17. ਸ੍ਰੀ ਅੰਸਾਰੀ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਕਿ RTI ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(a) ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਰੀਬੀ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ;

(b) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਰੇਗਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮਿਡ-ਡੇਅ ਮੀਲ, ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ, ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ;

(c) ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਰਗੀਆਂ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੋਵੇ;

(d) ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ;

(e) ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ; ਅਤੇ

(f) ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ।

18. ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਖੁਦ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਉਕਤ ਐਕਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੱਤ/ਉਦੇਸ਼ ਹਨ:

(i) ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ;

(ii) ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ;

XXXXXX

(iii) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ; ਅਤੇ

(iv) ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕਮੀ।

19. ਇਸ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਹੁਣ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਇਸ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“..... ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

20. ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਕੀਕਤ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੇਂਦਰ (CIC) ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ (SICs) ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਤੋਂ 14 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਦੇ ਗਠਨ, ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ' ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲਾ ਚੌਥਾ ਅਧਿਆਇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 15 ਤੋਂ 17 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਗਠਨ, ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

21. ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ 10 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। CIC ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ 'ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 10 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇ'। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 10 ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ/ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ ਹੈ। CIC/SIC ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਗਿਣਤੀ ਕੰਮ ਦੇ ਭਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ 'ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC)/ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਭਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ।

XXXXXX

22. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਅਧਿਆਇ II ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 3 ਤੋਂ 11 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਧਾਰਾ 3 ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 4 ਹਰੇਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 4 ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"4. ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ (1) ਹਰੇਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ -

(a) ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੂਚੀਬੱਧ ਅਤੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰਾਈਜ਼ਡ ਹੋਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ, ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੰਪਿਊਟਰਾਈਜ਼ਡ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੈਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ;

(b) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ 120 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ, (i) ਇਸ ਦੇ ਸੰਗਠਨ, ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ;

(ii) (1975) 4 SCC 4282 (1981) Supp SCC 87e ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ;

(iii) ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਚੈਨਲਾਂ ਸਮੇਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ;

(iv) ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮ;

(v) ਨਿਯਮ, ਅਧਿਨਿਯਮ, ਹਦਾਇਤਾਂ, ਮੈਨੂਅਲ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ, ਜੋ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ;

(vi) ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜੋ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਹਨ;

XXXXXX

217 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

(vii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜੋ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਜਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੈ;
(viii) ਬੋਰਡਾਂ, ਕੌਂਸਲਾਂ, ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਤੇ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੋਰਡਾਂ, ਕੌਂਸਲਾਂ, ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ

ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਜਨਤਾ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਮਿੰਟ ਜਨਤਾ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹਨ;

(ix) ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਕਾ;

(x) ਇਸ ਦੇ ਹਰੇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮਿਹਨਤਾਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;

(xi) ਇਸ ਦੀ ਹਰੇਕ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਜਟ, ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ;

(xii) ਸਬਸਿਡੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ;

(xiii) ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ, ਪਰਮਿਟਾਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ;

(xiv) ਇਸ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵੇ, ਜੋ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਏ ਗਏ ਹਨ;

(xv) ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੇ ਘੰਟੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੇ ਜਨਤਕ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ;

(xvi) ਲੋਕ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ;

(xvii) ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਸਾਲ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਪਡੇਟ ਕਰਨਾ;

(c) ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ;

XXXXXX

(d) ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਲਈ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।

(2) ਹਰੇਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਇਹ ਨਿਰੰਤਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (b) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸਮੇਤ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲੇ।
(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਜਨਤਾ ਲਈ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੋਵੇ।

(4) ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਾਗਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ, ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੋਕ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਮੁਫਤ ਜਾਂ ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੀਮਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸੂਚਨਾ ਬੋਰਡਾਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ, ਜਨਤਕ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ, ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰਸਾਰਣਾਂ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

23. ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਧੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਲੋਕ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'CPIOs') ਜਾਂ ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'SPIOs') ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ CPIOs/SPIOs ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਸਵੀਕਾਰ ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ 9 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਵੀ CPIOs ਜਾਂ SPIOs 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਆਦ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਅਸਵੀਕਾਰਤਾ

ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵੀ।

XXXXXX

219 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

24. ਜੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਜਾਂ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਜਾਂ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਬੇਸ਼ਕ, ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਜਾਂ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ, CPIOs/SPIOs ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨਾਲ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਜਾਂ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲਾਂ/ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਗੇ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) / ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਦੇ

ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। SICs 'ਤੇ ਵੀ ਇਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

25. ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰੀ ਬੈਕਲਾਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲੰਮਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਇੱਕ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 30 ਦਿਨ) ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਮਜ਼ਦ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 45 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 19 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ।

26. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC), ਜੋ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਮ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹਨ, ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਲੰਬਿਤ ਅਪੀਲਾਂ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ

ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

XXXXXX

27. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਮਾਰਚ, 2018 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ, 'ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ' ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 8 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਕੋਲ ਅਪੀਲ/ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਉਡੀਕ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਣਨਾ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਤੱਕ ਲੰਬਿਤ ਪਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਦਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਈ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੁਚਾਰੂ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਭਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

28. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ:

<u>ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC)</u>

29.ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ 04 ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਸਨ। 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2018 ਤੱਕ 23500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲੰਬਿਤ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ 04 ਅਸਾਮੀਆਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਜਾਂ 65 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ। ਪਹਿਲੀ ਅਸਾਮੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ 15 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਸੰਬਰ, 2016 ਅਤੇ ਫਰਵਰੀ, 2017 ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ 2 ਸਤੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ/ਸੰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਦੋ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵੱਲ ਵੀ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

<u>XXXXXX</u>

30. ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 13 ਦਸੰਬਰ, 2018 ਨੂੰ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੇ 12.12.2018 ਨੂੰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 64 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, 4 ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 280 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ (DOPT) ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 11.12.2018 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਲਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਸ ਦਿਨ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਾ ਪੈਰਾ 5 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ, ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

XXXXXX

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ, ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਥੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ

ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਮ, ਸ਼ਾਰਟਲਿਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਚੋਣ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੋਣ ਮਾਪਦੰਡ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

<u>ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ:</u>

ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ("SIO") ਦੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

<u>ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ:</u>

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ("ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC)") ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਰਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ("ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC)") ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਹ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

XXXXXX

223 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ:

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੁਣ ਤੱਕ, ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਦੋ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਅਨੁਸਾਰ ਦਸ SCI ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੂਰੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਦੋ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰੇਗਾ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਲੰਬਿਤ ਪਈਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ SCIs ਕੋਲ ਲੰਬਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਹਨ, ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਲੰਬਿਤ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ:

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ 12.12.2018 ਨੂੰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਫਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ SCIs ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 24.08.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ 10.10.2018 ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 31 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ. ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ, ਜੋ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਇੰਚਾਰਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸੂਚੀਬੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

<u>ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ:</u>

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ 11.12.2018 ਨੂੰ ਹੀ ਆਏ ਸਨ।

<u>XXXXXX</u>

ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਨੇ SIO ਦੀਆਂ ਦਸ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਾ ਭਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਕੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

<u>ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ:</u>

ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਰਾਜ

ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਦੋ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੀ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬਕਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਵੀ ਸੂਚੀਬੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਚੋਣ ਆਦਿ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

<u>ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ:</u>

ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਚਾਰ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਤਿੰਨ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ।

XXXXXX

225 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ, ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਉਹ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਚੋਣ ਆਦਿ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕੇਰਲ ਰਾਜ:

ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਚਾਰ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕੀਆਂ।

ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ 22.01.2019 ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

31. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ 29 ਜਨਵਰੀ, 2019 ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਮਾਪਦੰਡ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

2. ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (F.ਨੰਬਰ 4/13/201-IR) ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ (F.ਨੰਬਰ 4/9/2018-IR) ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫਾਈਲਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ DoPT (dopt.gov.in rti/ਸਰਗਰਮ-ਖੁਲਾਸਾ/ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ) ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (1) (j) ਤਹਿਤ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਏਜੰਡਾ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਿੰਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 01.01.2019 ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (3) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (3) ਦੀ ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

XXXXXX

3. ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 4 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 04.01.2019 ਨੂੰ DoPT 'ਤੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ

25.01.2019 ਹੈ। ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 4 ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ - ਦਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਅਤੇ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ ਹੈ; 'ਦੈਨਿਕ ਭਾਸਕਰ' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' (ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਬੁਰੀਆ ਦੁਆਰਾ।

32. ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਵਿੱਚ 4 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ:

(a) ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਭਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ।

(b) ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ।

(c) ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

33. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ: (a) ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਾਪਦੰਡ, (b) ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਪਦੰਡ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਨਤਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

34. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

35. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੁਣ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹੈ। ਅਮਲਾ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਏਜੰਡਾ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਆਦਿ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (3) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

XXXXXX

227 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

(i) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਹੋਵੇਗਾ;

(ii) ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ;

(iii) ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

36. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਰੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵੀ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਨ।

37. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

38. ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (5) ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

12. ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ। —

xxx xxx xxx

(5) ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਾਨੂੰਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ, ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਮਾਸ ਮੀਡੀਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉੱਘੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਗੇ।

39. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ, ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਮਾਸ ਮੀਡੀਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਤਮ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਕਰਕੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੀਤਾ। ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉੱਘੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮਾਸ ਮੀਡੀਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉੱਘੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਵਰਤਾਰਾ ਜੋ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ, ਭਾਵ, ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਢੁਕਵੇਂ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਨੈਕਰਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖਪਾਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

40. ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਢੁਕਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ, ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਲੜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ।

41. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“13. ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ: —

xxx xxx xxx

(5) ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮਦਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ

(a) ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ;

(b) ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੈਨਸ਼ਨ (ਅਪੰਗਤਾ ਜਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਉਸ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਜਾਂ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਤ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਤਨਖਾਹ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਲਾਭ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

XXXXXX

229 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

42. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ

ਭੱਤੇ ਕੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ / ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਰਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ

43. ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2015 ਤੋਂ, ਲਗਭਗ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਭਾਵ ਨਵੰਬਰ 2015 ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ 2016 ਤੱਕ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2017 ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ, 2017 ਤੱਕ, ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਗੈਰ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2017 ਤੱਕ 8000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਹੱਦ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

44. ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। 18 ਜੁਲਾਈ,2018 ਨੂੰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 3 ਅਗਸਤ, 2018 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 6 ਅਗਸਤ, 2018 ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 16 ਨਵੰਬਰ, 2018 ਨੂੰ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ 33 ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜ

ਕਨੈਜੀਆ, (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) IPS ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 22 ਨਵੰਬਰ, 2018 ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 19 ਦਸੰਬਰ, 2018 ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ।

XXXXXX

45. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1 ਜਨਵਰੀ, 2018 ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਕੋਲ 8627 ਮਾਮਲੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਨਵਰੀ 2018 ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ 2018 ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 1932 ਸਨ। ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ 2018 ਤੱਕ ਨਿਪਟਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2879 ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲੰਬਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕੇ 7680 ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

46. ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੌਲੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਦੋ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸ਼ਾਂਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਣ ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ RTI ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

47. ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਐਕਟ, ਆਖਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ 10 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਿਰਜਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

XXXXXX

231 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਵੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

48. ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2014 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਈ,2017 ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਸਤ, 2017 ਵਿੱਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਗਸਤ, 2017 ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਅਜੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੁਤੰਤਰ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

49. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ (ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਧਾਰ) ਵਿਭਾਗ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦੋ ਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਭਾਵ 13 ਦਸੰਬਰ, 2017 ਅਤੇ 12 ਜਨਵਰੀ, 2018 ਨੂੰ। ਇਸ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਫਾਈਲ 6 ਅਗਸਤ, 2018 ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਲਫਨਾਮਾ 24 ਅਗਸਤ, 2018 ਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

50. ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਸੂਚਨਾ ਕਦੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੁਖੀ, ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੈ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (4) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਮਈ 2017 ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਗੈਰ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ।

XXXXXX

51. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ

ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੇ।

<u>ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ</u>

52. ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 23 ਜਨਵਰੀ, 2019 ਤੱਕ, ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਕੋਲ 10102 ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 23 ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਤੋਂ 23 ਜਨਵਰੀ, 2019 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 64.50% ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

53. ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦਾ ਗਠਨ 13 ਸਤੰਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ G.O.Ms ਨੰਬਰ 228 ਅਤੇ G.O.Ms ਨੰਬਰ 227 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ 13 ਸਤੰਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਚੇਅਰਪਰਸਨ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ G.O.Ms ਨੰਬਰ 219, GA (GPM & AR) ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

54. ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੀ ਬਣਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੈ, ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਹੀਨਾਵਾਰ/ਸਾਲਾਨਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 6

ਸਤੰਬਰ,2018 ਨੂੰ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 13 ਸਤੰਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਕੁੱਲ 6825 ਮਾਮਲੇ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਇਹ ਅੰਕੜਾ 30 ਜੂਨ, 2018 ਨੂੰ ਵਧ ਕੇ 9341 ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ 23 ਜਨਵਰੀ, 2019 ਤੱਕ ਬਕਾਇਆ ਮਾਮਲੇ ਵਧ ਕੇ 10,102 ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਸਹੀ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ, ਫਿਲਹਾਲ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਚਾਰ ਹੋਰ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

XXXXXX

233 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ

55. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, MAH ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਅਪ੍ਰੈਲ, 2017 ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਵਜੋਂ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਰਫ 7 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਰਵਰੀ, 2018 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ 40,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ।

56. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 8 ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵ 1 ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ 7 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1 ਜੂਨ, 2018, 4 ਨਵੰਬਰ, 2018 ਅਤੇ 10 ਨਵੰਬਰ, 2018 ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਦੁਆਰਾ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦਾ ਉਭਾਰ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਮੀਟਿੰਗ 30 ਨਵੰਬਰ, 2018 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

57. ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਰਾਜ ਨੇ ਫਰਵਰੀ, 2018 ਤੱਕ 40,000 ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੁਆਰਾ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅੰਕੜੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਿਰਫ 8 ਹਨ (ਨਾ ਕਿ 11 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ), ਅੱਜ ਤੱਕ, 2 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਵੰਬਰ, 2018 ਵਿਚ ਹੀ ਖਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭਰੀਆਂ ਨਾ ਰਹਿਣ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲੰਬਿਤ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 1 ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਅਤੇ 10 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੋਣ। ਇਸ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ

58. ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਜਨਵਰੀ, 2018 ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਡੀ.ਪੀ. ਠਾਕਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ 19 ਮਈ, 2018 ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਹਲਫਨਾਮਾ 21 ਜਨਵਰੀ, 2019 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵੀ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 11 ਜੂਨ, 2018 ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

XXXXXX

ਕੇਰਲ ਰਾਜ

59. ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕੋ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, CSIC ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਤੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਲਗਭਗ 14,000 ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ।

60. ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਵਿੱਚ ਇੱਕ CSIC ਅਤੇ 5 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਮੇਂ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ CSIC ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ 5 ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ 11 ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ 192 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ, ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ 4 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ 11 ਮਈ, 2018 ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਕੁਝ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਇਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਭਰਤੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 31 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਤੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ 10582 ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ 4155 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ।

<u>ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ</u>

61. ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) 05 ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 01 CSIC ਅਤੇ 4 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ। 31 ਅਕਤੂਬਰ, 2017 ਤੱਕ 33,000 ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ।

62. ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ CSIC ਅਤੇ 2 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਸੂਚਨਾ 7 ਅਗਸਤ, 2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 419 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਚੋਣ

ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਲਫਨਾਮਾ 8 ਦਸੰਬਰ, 2018 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਮਿਤੀ 22 ਸਤੰਬਰ, 2018 ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

XXXXXX

235 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

63. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਰਨਾਟਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, 1 CSIC ਅਤੇ 10 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ

64. ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਚੀਫ ਸਮੇਤ 3 ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 31 ਅਕਤੂਬਰ,

2017 ਤੱਕ 10,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਡੀਸ਼ਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ 29 ਅਕਤੂਬਰ, 2005 ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 5 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2010 ਅਤੇ 9 ਜੁਲਾਈ, 2012 ਨੂੰ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਓਡੀਸ਼ਾ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਦੀ ਤਾਕਤ 1 CSIC ਅਤੇ 3 ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹੁਦਾ 27 ਮਈ, 2015 ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ 31 ਜਨਵਰੀ, 2019 ਸੀ। ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਕਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

65. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਭਾਵ 18 ਜਨਵਰੀ, 2019 ਤੱਕ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ 9768 ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ 9764 ਅਪੀਲਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਰਸੀਦ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲਾਂ ਵਾਲਾ ਚਾਰਟ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2018 'ਚ ਸਿਰਫ 522 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 2500 ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਿਰਜਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

XXXXXX

ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਰਾਜ

66. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (SIC) ਸਤੰਬਰ, 2017 ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ(SCIC) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਿਰਫ CSIC ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਅੱਜ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (SCICs) ਲਈ ਆਮ ਨਿਰਦੇਸ਼

67. (i) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ, ਰਸੀਦ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ, ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਗੇ।

(ii) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (5) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (CIC) ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮੁੱਖ ਚੋਣ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ/ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਹ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ।

(iii) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਰਚ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸ਼ਾਰਟਲਿਸਟਿੰਗ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(iv) ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ/ਸਾਬਕਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ **ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ**[6] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਗੇ।

XXXXXX

237 ਅੰਜਲੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ, ਜੇ.]

"32. ...

(iii) ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (5) ਅਤੇ 15 (5) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉੱਘੇ

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ।

(iv) ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (5) ਅਤੇ 15 (5) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ, ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਮਾਸ ਮੀਡੀਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਉੱਘੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (3) ਅਤੇ 15 (3) ਅਧੀਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(v) ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (3) ਅਤੇ 15 (3) ਅਧੀਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਰੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਤਜਰਬਾ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(v) ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਵੀ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 1 ਤੋਂ 2 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਅੰਤਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।

.....

[6] (2013) 10 SCC 359

XXXXXX

68. ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਉਸ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (RTI) ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਸ਼ਾਸਨ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵੰਤ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂ ਉੱਪਰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

69. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਮੌਕਾ ਅਜਿਹਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi